

LESJA FJELLSTYRE

200709470 - 7
A:315

Norges vassdrags –og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Vedlagt oversendes kopi av møtebok for Lesja fjellstyre fra møte 28.01.2008,
sak 05/08.

Lesja 04.02.08

For Lesja Fjellstyre

Kari Lothe
Fjellstyresekretær

MØTEBOK FOR LESJA FJELLSTYRE

MØTEDATO: 28.01.08 MØTESTED: Fjellstyrekontoret MEDLEMMER/VARAMEDLEMMER TILSTEDE: Elin Randi Johnsen
Aasmund Kolstad
Marit Rolstad (nestleder)
Per Inge Skotte (leder)

SAK: 05/08 ARK.NR.: 372.1 SAKSBEHANDLER: Lars Børve

REVISJON AV KONSESJONSVILKÅR FOR AURAREGULERINGEN – HØRING AV RAPPORT OM TERSKEL MELLOM GAUTSJØEN OG GRYNNINGEN

DOKUMENTER

1. Kopi av møtebok for Lesja kommunestyre, sak 33/04.
2. Udatert brev fra Lesja kommune – innhenting av innspill til revisjon av konsesjonsvilkår.
3. Befaringsdokument september 2004.
4. Oppsummering befarings september 2004.
5. Møtebok for Lesja fjellstyre 28.09.04, sak 66/04, innspill til revisjon av konsesjonsvilkår.
6. Brev av 11.10.04 fra Lesja kommune: Oppsummering av innspill til revisjon av konsesjonsvilkår.
7. Brev av 11.11.04 fra Snøhetta villreinnemnd til Lesja kommune – innspill.
8. Brev av 25.11.04 fra Snøhetta villreinnemnd til Lesja kommune – flere innspill.
9. Brev av 13.12.04 fra kommunene Lesja, Sunndal og Nesset til NVE - krav om revisjon.
10. NINA: Aurareguleringen og takrenneoverføringen. Erfarte skader på fisk, tiltak og utredninger. Rapport 100, november 2005.
11. Statkraft Energi AS: Udatert revisjonsdokument, Aurautbyggingen.
12. Brev av 24.01.06 fra Norges vassdrags- og energidirektorat – høring revisjonsdokument.
13. Møtebok for Lesja fjellstyre 02.05.06, sak 29/06, høring av revisjonsdokument fra Statkraft.
14. Brev av 29.06.06 fra NVE til Statkraft Energi.
15. NINA-rapport 266: Reetablering av villreintrekk over Aursjømagasinet, i Lesja og Nesset kommuner.
16. Brev av 04.12.07 fra NVE til Lesja fjellstyre – høring av miljørapporter.

SAKSOPPLYSNINGER

Bakgrunn

Det ble gitt konsesjon for regulering av Aura- og Litledals-vassdragene i 1953 og 1959. Overført vann fra reguleringene utnyttet i Statkrafts kraftproduksjonsanlegg på Sunndalsøra.

Det foretas nå en revisjon av vilkår i Statkrafts konsesjon for vannkraftproduksjon. Det er Aurakonsesjonen fra 1953 og tilleggsreguleringen fra 1959 (takrenne-prosjektet) som er gjenstand for revisjon.

Revisjon av vilkår gjelder konsesjoner gitt etter vassdragsreguleringsloven. Etter en lovendring i 1992 ble det åpnet for at tidligere gitte tidsubegrensede konsesjoner gitt i medhold av vassdragsreguleringsloven, kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet.

Konsesjonsvilkårene regulerer bl.a. forholdet mellom konsesjonæren og de allmenne interessene, og det er dette forholdet som er grunnlag for revisjon. Det er derfor representanter for allmenne interesser f. eks. kommuner, som kan ta initiativ til revisjon av vilkårene.

Det påligger ikke statlige organer å ta initiativ til revisjon av vilkårene, dvs. verken fylkesmannen eller Direktoratet for naturforvaltning skal ta initiativ.

Rene private interesser (grunneierinteresser og rettighetsinteresser) reguleres ikke av vilkårene, og gir dermed ikke private interesser grunnlag for å ta opp vilkår til revisjon. Disse har fått erstatning for sine tap, og må ta opp sine forhold direkte med konsesjonæren.

Norges vassdrag- og energidirektorat (NVE) finner det mest hensiktsmessig at krav fremmes og koordineres gjennom kommunene. De berørte kommunene Lesja, Nesset og Sunndal samarbeider derfor i arbeidet med revisjon av konsesjonsvilkårene for Aura- og Litledalsreguleringen. Arbeidet ledes av en styrings-gruppe som består av ordførere og rådmenn fra de tre kommunene. Rådmennene utgjør en administrativ arbeidsgruppe. Referansegrupper trekkes inn i arbeidet etter emne og behov. Kommunene har ansatt en felles konsulent / koordinator i sitt utredningsarbeid.

Adgangen til å revidere konsesjonsvilkårene gir først og fremst mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som har oppstått som følge av utbyggingene. Forhold som det er naturlig å ta opp i forbindelse med revisjon av vilkårene, er derfor naturfaglige undersøkelser, biotopjusterende tiltak, terskelbygging, fiskeutsettinger, manøveringsreglement, minstevannsføring og fyllingsrestriksjoner som f.eks. sommervannstand eller flomdempingsmagasin. Forhold som opprydding, tipper o.l. kan også tas opp.

Høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV), er en del av konsesjonen, og kan dermed ikke endres.

Et viktig moment er at dagens standard for konsesjonsvilkår, spesielt når det gjelder naturforvaltning, er hevet betydelig siden Aurareguleringen fant sted. Nye vilkår bør derfor så lang det er mulig gjenspeile dagens krav til miljøhensyn og kompensierende tiltak. Dette gjelder bl.a. spørsmål om minstevannsføringer, terskler, fiskeforsteringstiltak, registrering og sikring av kulturminner, tilrettelegging for friluftsliv, m.m.

Oversikt over saksgang

- Representanter for allmenne interesser (f.eks. kommunene) påpeker og begrunner behov for vilkårsendringer overfor NVE.
- Etter at krav om revisjon er mottatt, er det NVE som overtar ansvaret for den videre framdrift av saken.
- Når krav er mottatt, vil NVE foreta de nødvendige faglige vurderingene, og sørge for at de nødvendige undersøkelsene blir gjennomført.
- NVE ber konsesjonæren kommentere påpekte behov for endringer.
- NVE avgjør etter en skjønnsmessig vurdering om revisjonssak startes.
- Når NVE har avgjort om revisjonssak startes, blir initiativtakerne og konsesjonæren varslet.
- NVE avgjør hvilke utredninger som er nødvendig å utføre for å vurdere konkrete endringer.

- NVE sender utredninger og forslag til endringer på høring til berørte parter.
- NVE vurderer uttalelsene og avgir innstilling til Olje- og energidepartementet (OED) om ev. endring av vilkår og ev. med forslag til nye vilkår.
- OED eller regjeringen avgjør saken.

Innspill til revisjon av konsesjonsvilkår gitt i 1953 for regulering av Aura- og Litledalsvassdraget og i 1959 for takrenneprosjektet

Lesja kommune ba i udatert brev i juli 2004 om innspill til revisjon av konsesjonsvilkårene gitt i 1953 og 1959.

Lesja fjellstyre vedtok på møte 28.09.04 (sak 66/04) følgende innspill:

For Lesja fjellstyre sin del er det aktuelt å fremme krav om:

- fortsatt fiskeutsettinger,
- biotopforbedrende tiltak i gytebekker,
- høyest mulig sommervannstand med tanke på fiske i Aursjømagasinet,
- spesielle tiltak (terskel) for å forbedre vannstanden i Gautsjøen,
- tiltak for å bedre mulighetene for å dra eller kjøre ut båter på magasinet,
- etablering av bøyefester for båter,
- eventuelt merking av farlige undervannskjær,
- høyest mulig høstvannstand med tanke på gytemuligheter for ørreten, slik at ørreten gyter over reguleringssonen, og ikke i reguleringssonen.

Det vil også være aktuelt å be regulanten foreta nye undersøkelser av Ettare Bøvervatn og Hallogløyptjønn om noen år, og ev. be regulanten ta på seg et visst ansvar for kultivering av vatna.

Innspillene ble oppsummert i brev av 11.10.04 fra Lesja kommune.

Lesja kommune oppfordret nokså seint på høsten 2004 villreinnemnda for Snøhetta om å komme med innspill til revisjon av konsesjonsvilkårene. Sekretæren for nemnda kom med følgende innspill i brev av 11.11.04:

Aurautbyggingen båndla beitearealer, tidligere kalvingsområder og sperret viktige trekkveier for villreinen. Utbyggingen førte til uopprettelige skader og en permanent oppdeling av villreinområdet. Dette førte til en forringelse av villreinområdet som leveområde for villreinen, og nedsatt bæreevne.

Veier og høyspentlinjer er også hindringer for reinen. Ferdsel, aktivitet og hytter langs veiene er også negativt for villreinen.

Det er spesielt trekkmulighetene mellom den østlige og vestlige delen, og innefor den vestlige delen av villreinområdet som er vanskeliggjort.

Spesielt utsatte områder er Torbuhalsen, området nedenfor Aursjødammen og området øst for Aursjømagasinet mellom Gautsjøen og Godsjøen.

Villreinens reduserte arealbruk bør derfor registreres gjennom nye naturfaglige undersøkelser. Det bør bl.a. tas i bruk GPS-teknologi (satellitt-telemetri) for å kartlegge trekkmønstret og for å få sikrere data.

I lang tid framover vil det være viktig å bedre trekkmulighetene mellom den østlige og vestlige delen, og innenfor den vestlige delen av villreinområdet.

Nedenfor Aursjødammen og ved Aursjøen, kan det over tid være aktuelt at regulanten gir økonomisk tilskudd til flytting av enkelte hytter og naust når det for eksempel er behov for å foreta omfattende restaureringer.

På utsatte veistrekninger bør det innføres parkeringsforbud for å bedre villreinens trekkmuligheter.

I brev av 25.11.04 kom sekretæren for villreinnemnda med flere innspill til revisjon av vilkårene:

Lesja fjellstyre har i møte 28.09.04, sak 66/04, foreslått at det bør anlegges en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen for å bl.a. forbedre vannstanden, gytemulighetene og fiskemulighetene i Gautsjøen.

Siden det finnes deponerte masser i reguleringssonen i dette området, kan en videreutvikling av forslaget være å anlegge to smale tanger av deponerte masser mellom Gautsjøen og Grynningen. Disse tangene vil villreinen forhåpentligvis ta i bruk en gang i framtiden som trekkmulighet mellom Snøhetta Øst og Vest.

Det er ikke sikkert at forslaget om å anlegge to smale tanger lar seg gjennomføre i praksis, men det nevnes likevel, slik at det kommer med som forslag i forbindelse med revisjon av konsesjonsvilkårene.

Forslaget har sin bakgrunn i opplysninger om at villreinen på Hardangervidda og i Setesdalsheiene, tar i bruk gamle trekk mellom regulerte sjøer når vannstanden er spesielt lav i forbindelse med bl.a. vedlikehold på dammer.

Siden Aurotbyggingen båndla beitearealer, tidligere kalvingsområder og sperret viktige trekkveier for villreinen, har forvaltningen av villreinen i Snøhetta villreinområde blitt mer arbeidskrevende enn hva den ville ha vært uten regulering. Regulanten bør derfor bidra økonomisk til forvaltningen av villreinen gjennom årlige tilskudd til Snøhetta villreinutvalg.

Den interkommunale styringsgruppen for vilkårsrevisjon av Aurareguleringene, sendte 13.12.04 brev til NVE med krav om vilkårsrevisjon for Aurareguleringene. I kravet om vilkårsrevisjon står det bl.a. følgende om villrein:

I forhold til villreinens naturlige vandringsveier og øvrige habitatutnyttelse, har reguleringene og tilknyttede inngrep hatt svært store negative konsekvenser. Det området i Torbudalen som Snøhettareinen før utbyggingen nyttet til kalving, er nå båndlagt. Trekkveiene som krysset aksene Litldalen – Torbudalen – Aursjøen – Dalsida, er i praksis stengt, med redusert nærings- og reproduksjonsgrunnlag til følge. Neddemt areal har tidligere utgjort viktige vårbeiter for reinen her.

I kravet om vilkårsrevisjon står det bl.a. følgende om terskel mellom Gautsjøen og Grynningen:

Det er foreslått en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen. Hensikten er å oppnå raskere oppfylling og høyere og lengre stabilt vannivå, for å øke Gautsjøens produksjonspotensial for næringsdyr og ørret, bedre forholdene for gytevandring til Gautsjøens tilsigsbekker, og bedre det visuelle inntrykket av sjøen.

Statkrafts revisjonsdokument

Etter at de berørte kommunene kom med innspill/krav til revisjon av konsesjonsvilkårene for regulering Aura- og Litldalsvassdragene, utarbeidet Statkraft sitt eget revisjonsdokument.

I revisjonsdokumentet gir Statkraft en oversikt over:

- Konsesjonene.
- Aurotbyggingen.
- Hydrologiske forhold.
- Manøvreringene.
- Erfarte skader og ulemper. Avbøtende tiltak.
- Oversikt over utredninger og skjønn.
- Kostnader og andre effekter av kravene.

Når det gjelder **Aursjømagasinet** er det i følge Statkrafts revisjonsdokument (s. 18) framsatt krav om:

- Raskest mulig oppfylling etter vintertappingen.
- Endret tappegrensning i Gautsjøen, og bygging av terskel mot Grynningen.
- Etterundersøkelser av bunndyrfaunanen.

Statkrafts kommentar til disse kravene er bl.a.:

Krav om raskere oppfylling av hele Aursjømagasinet vil gi begrensninger i produksjonskapasiteten som Statkraft ikke kan akseptere.

En raskere oppfylling bare av Gautsjødelen kan oppnås ved bygging av terskeldam ved utløpet av den opprinnelige Gautsjøen. Forutsatt at dette ikke gir begrensninger på bruken av magasin vannet om vinteren, så mener Statkraft at dette kan være et tiltak som bør utredes videre.

I revisjonsdokumentet (s. 23) går det bl.a. fram:

En raskere oppfylling av Gautsjøen vil kunne oppnås ved å etablere en høyere terskel mellom Gautsjøen og Grynningen/Aursjøen. Beregninger viser at ved å heve terskelen med 2 meter, fra kote 851 til kote 853, vil en kunne nå kote 853 ca. 3 uker tidligere enn med dagens system. Gautsjøen vil da i år med nedtapping holde seg høyere, og i år med nedtapping vil den stige raskere opp over kote 851 på forsommeren. Gautsjøen vil da også bli høyere om høsten. En høyere terskel i Gautsjøen vil føre til at oppfyllingen Aursjø/Grynningen vil ta lengre tid med de konsekvenser det måtte ha for interessene i dette området.

Med en slik terskel ser Statkraft følgende 3 muligheter for manøvrering av Gautsjøen:

1. Holde vannstanden over 853 m bare om sommeren. Resten av året manøvrerings-grenser som i dag. Dette gir bare små konsekvenser for kraftproduksjonen.
2. Holde vannstanden over 853 m hele året, men fortsatt mulig å tappe ut hele magasinet "når det er nødvendig". Vil gi ulemper for overføring mot Osbumagasinet høst og vinter. Situasjonen "når det er nødvendig" vil måtte benyttes hyppigere.
3. Holde vannstanden over 853 m hele året uten mulighet til å tappe ut magasinet under denne vannstand.

Det kan også tenkes en restriksjon hvor ny terskel sløyfes, men hvor muligheten til å tappe Gautsjøen under 851 m faller bort. Tappt inntekt som følge av denne restriksjonen er beregnet til 2 mill. kr pr år.

Kostnadene ved å bygge en terskel som kan holde vannstanden i Gautsjøen på kote 853 moh, er estimert til 2,5 – 3 mill. kr. Terskelen kan komme til å bli 700 m lang. Det er da tatt utgangspunkt i at terskelen bygges av stein som kan tas fra et steinbrudd i magasinområdet. Det brukes innvendig tetningsmembran. Estimert må anses som usikkert da det ikke har vært foretatt befaring på stedet og kartgrunnlaget er gammelt.

Da Statkrafts revisjonsdokument ble sent på høring 24.01.06, vedtok Lesja fjellstyre følgende uttalelse på møte 02.05.06 (sak 29/06):

Lesja fjellstyre opprettholder sine innspill / krav om:

- fortsatt fiskeutsettinger,
- biotopforbedrende tiltak i gytebekker,
- høyest mulig sommervannstand med tanke på fiske i hele Aursjømagasinet,
- tiltak for å bedre mulighetene for å dra eller kjøre ut båter på magasinet,
- etablering av bøyefester for båter,
- eventuelt merking av farlige undervannskjær,
- høyest mulig høstvannstand i hele Aursjømagasinet med tanke på gytemuligheter for ørreten, slik at ørreten gyter over reguleringssonen og ikke i reguleringssonen.

Det er fortsatt aktuelt å be regulanten foreta nye undersøkelser av Ettare Bøvervatn og Hallogløyptjønn om noen år, og ev. be regulanten ta på seg et visst ansvar for kultivering av vatna.

Når det gjelder Statkraft sitt forslag om å utrede en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen, bør det legges opp til en stabil og høy sommervannstand med tanke på fiske i Gautsjøen, og høyest mulig høstvannstand med tanke på gytemuligheter for ørreten, slik at ørreten gyter over reguleringssonen og ikke i reguleringssonen i sjøen.

Samtidig er det ønskelig at Statkraft vurderer om det er mulig å anlegge denne terskelen som "to smale tanger" som møtes, og som villreinen ev. kan bruke til trekke over mellom øst- og vestområdet en gang i framtiden.

Et av hovedtrekkene mellom øst- og vestområdet gikk tidligere mellom Gautsjøen og Grynningen. Selv om det er bygd veier, kraftlinjer og flere hytter i det aktuelle området som kan hindre villreinen i å trekke over to smale tanger mellom de to sjøene, bør det likevel utredes om det er mulig å utforme en terskel som to smale tanger, og utredes om det er sannsynlig at villreinen kan komme til bruke tangene til å trekke mellom øst- og vestområdet.

På grunnlag av innspillene som kom inn, har NVE i brev av 29.06.06 til Statkraft Energi åpnet for at vilkårene i konsesjonene kan revideres. NVE ba i brevet Statkraft Energi om "å få gjort en uavhengig vurdering av om det finnes realistiske tiltak som til en viss grad kan sikre at villreinen igjen får gode trekkmuligheter mellom områdene."

Etter at NVE i brevet av 29.06.06 ba Statkraft Energi om "å få gjort en uavhengig vurdering av om det finnes realistiske tiltak som til en viss grad kan sikre at villreinen igjen får gode trekkmuligheter mellom områdene", har Statkraft Energi gitt Norsk institutt for naturforskning (NINA) i oppdrag, gjennom et forprosjekt, å utrede etablering av en terskel i elveosen mellom Gautsjøen og Grynningen, for om mulig å få reetablert dette reinstrekket mellom Øst- og Vestområdet i Snøhetta villreinområde.

Rapport om terskel mellom Gautsjøen og Grynningen

NINA-rapport 266: Reetablering av villreintrekk over Aursjømagasinet, Lesja og Nesset kommuner, forelå i juni 2007. Rapporten konkluderer bl.a. slik (s. 50-52):

På grunn av landskapsmessige/topografiske forhold, samt nåværende kunnskap om reinens bruk av områdene, synes det mest gunstig å plassere en terskel ved Gåsbuosen. Ved å bygge kunstige, smale tanger, dvs. terskelarmer fra hver side, og forbinde disse på en akseptabel måte, vil det kunne motivere for en ny trekktradisjon på sikt.

En optimal løsning vil være å etablere en tilnærmet landfast overgang i det foreslåtte området, dvs. en konstruksjon som ligger over HRV (856 moh).

Sammenknytningen av terskelarmene kan skje på flere måter, avhengig av hva som velges i forhold til om kryssingen skal være tørr hele eller deler av året.

Ut fra en generell betraktning synes det imidlertid ikke å være spesielle forhold som tilsier at prosjektet rent teknisk ikke vil være gjennomførbart.

Generelt er en viktig forutsetning for å lykkes med å få reinen til å ta i bruk en terskel som kryssingspunkt mellom Vest- og Østområdet, at utforming og annen tilrettelegging i området gjøres på en faglig godt fundamentert måte. Et poeng i tilknytning til effekter av eventuell etablering av terskel, er at det i store perioder av året er mange mennesker i fjellet som representerer en potensiell forstyrrelse for dyrene. Når effektene av eventuell terskel i forhold til rein skal evalueres, er det derfor viktig samtidig å se på effekter av andre forstyrrende elementer. Disse "andre forstyrrende elementene" (ferdsel, fritidsbebyggelse, kraftledninger, veg), kan ha avgjørende betydning for hvilken barriere-reduserende effekt det eventuelt kan være å bygge en terskel.

En hovedkonklusjon er at den potensielle barriere-reduserende effekten av en terskel ved Gåsbuosen for villrein er noe usikker, og at den vil være avhengig av flere faktorer. Hvis det imidlertid etableres en terskel med tilstrekkelig bredde og høyde i tilknytning til det terrengavsnittet reinen brukte før etablering av Aursjømagasinet, samtidig som det tas i bruk andre reguleringsverktøy som kontrollerer øvrige aktiviteter som kan skape unnvikelses-effekter hos reinen, kan det antas at en terskel vil gi en ønsket barriere-reduserende effekt.

Kostnadene med å anlegge en slik terskel er i rapporten anslått til å ligge mellom 5 og 30 mill. kr. avhengig av hvilken løsning som velges og hvor stort behov det blir for masser.

SAKSBEHANDLERS VURDERINGER

De viktigste fordelene med å anlegge en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen er å:

- oppnå raskere oppfylling og høyere og lengre stabilt vannivå i Gautsjøen,
- øke Gautsjøens produksjonspotensial for næringsdyr og ørret,
- bedre forholdene for gytevandring til Gautsjøens tilsigsbekker, og
- bedre det visuelle inntrykket av sjøen.

Hvis terskelen utformes som to tanger som møtes, kan kanskje villreinen komme til å bruke disse tangene til å trekke mellom øst- og vestområdet en gang i framtiden.

Merkostnadene med å utforme terskelen som to tanger som møtes, kan oppveies av fordelene som oppnås for villreinen, hvis villreinen tar i bruk tangene.

En terskel som utformes som to tanger som møtes, kan også bli en landskapsmessig penere terskel, enn en smalere og mer rettlinjet terskel.

Ved å anlegge en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen, som utformes som to tanger, kan en oppnå flere miljøfordeler i framtiden.

Saken legges fram til orientering, diskusjon og evt. vedtak / uttalelse fra fjellstyret.

VEDTAK

De viktigste fordelene med å anlegge en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen er å:

- oppnå raskere oppfylling og høyere og lengre stabilt vannivå i Gautsjøen,
- øke Gautsjøens produksjonspotensial for næringsdyr og ørret,
- bedre forholdene for gytevandring til Gautsjøens tilsigsbekker, og
- bedre det visuelle inntrykket av sjøen.

Hvis terskelen utformes som to tanger som møtes, kan kanskje villreinen komme til å bruke disse tangene til å trekke mellom øst- og vestområdet en gang i framtiden.

Merkostnadene med å utforme terskelen som to tanger som møtes, kan oppveies av fordelene som oppnås for villreinen, hvis villreinen tar i bruk tangene.

En terskel som utformes som to tanger som møtes, kan også bli en landskapsmessig penere terskel, enn en smalere og mer rettlinjet terskel.

Ved å anlegge en terskel mellom Gautsjøen og Grynningen, som utformes som to tanger, kan en oppnå flere miljøfordeler i framtiden.

Vedtaket er enstemmig.

LESJA, 29.01.08

Lars Børve
Fjelloppsyn

Kopi til: Norges vassdrags- og energidirektorat, Postboks 5091, Majorstua, 0301 Oslo
Statkraft Energi AS, Postboks 200, Lilleaker, 0216 Oslo
Snøhetta villreinutvalg, Postboks 54, 6601 Sunndalsøra
Lesja kommune, 2665 Lesja